

Geactualiseerde versie d.d. 4 juni 2021

Beknopte visie gebied Sparrenburg & Binckhorst

Inleiding

Stichting Wijkraad Sparrenburg is druk bezig met invulling van de eigen wijkvisie. Deze wijkvisie is een pilotproject in de gemeente 's-Hertogenbosch en wordt door bewoners in en rondom de wijk in samenwerking met de gemeente uitgevoerd (zie <http://wijkvisiesparrenburg.nl> voor de huidige stand van zaken). Twee belangrijke onderwerpen die uit deze wijkvisie naar voren komen zijn:

1. Behoud, ontwikkeling en verbetering van groen en natuur in en rondom onze wijk.
2. Duurzaamheid en de transitie van de energievoorziening in en rondom onze wijk, waarbij een relatie gelegd is met het programma aardgasvrij 's-Hertogenbosch.

In de voorliggende visie willen wij als gesprekstafels van onze wijk, zijnde de Tafel Groen Sparrenburg en de Tafel Duurzaam Sparrenbrug, onze ideeën voorleggen aan de gemeente 's-Hertogenbosch voor ontwikkeling van het gebied in en rondom onze wijk ten aanzien van natuurherstel en voor een duurzame lokale energievoorziening. De Tafel Duurzaam Sparrenburg wordt voorgezeten door de bestuursvoorzitter van de coöperatie Energiecentrale Sparrenburg, en bestaat uit actieve buurtbewoners.

In deze beknopte visie beperken we ons tot het gebied Sparrenburg en Binckhorst:

Figuur 1 begrenzing ontwikkelgebied Hooge Heide/ Sparrenburg/ Binckhorst

Dit gebied kenmerkt zich door het groene karakter en maakt deel uit van het Hooge Heide Middengebied en valt binnen de buurt Binckhorst. Het gebied is geografisch niet groot maar kent vele habitats die in deze omgeving kenmerkend zijn en die het waard zijn om verder te kunnen ontwikkelen. De laatste jaren is in dit gebied al sprake geweest van natuurherstel, beëindigen van agrarische activiteiten en van plannen voor hervorming van het gebied.

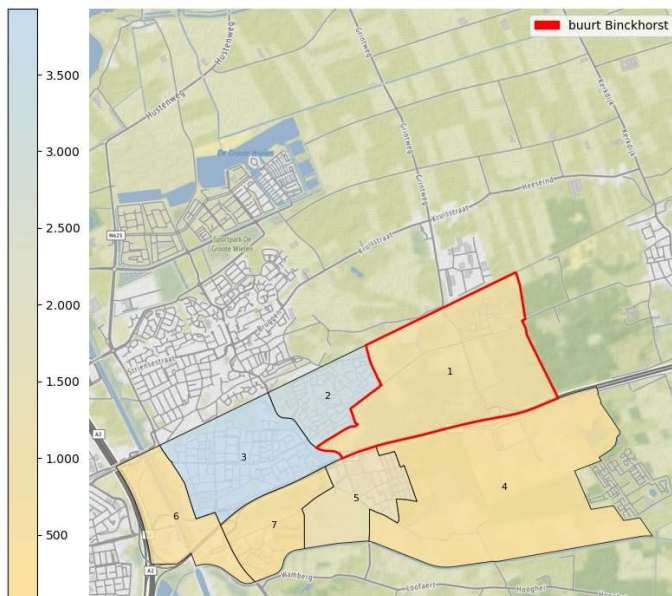
Gebied Sparrenburg

Sparrenburg is een woonwijk in Rosmalen, gemeente 's-Hertogenbosch. De wijk ligt ten oosten van de Deken van Roestellaan, ten noorden van de Oude Baan, ten zuiden van de spoorlijn van 's-Hertogenbosch naar Oss en ten westen van het buitengebied van Rosmalen. De wijk is eind jaren zeventig en begin jaren tachtig gerealiseerd. Het buitengebied (in casu gebied Binckhorst) wordt door veel bewoners gezien als de 'achtertuin' van hun wijk; een indicatie dat men zich enorm verbonden voelt met dit gebied. De opbouw van de wijk is daar ook naar. Brede bomenlanen en als groen bestemde gemeentegronden in de wijk maken fysieke verbindingen naar het Sparrenburgbos.

Deze groene verbindingen zou de wijk graag nog verder willen versterken zodat ontwikkeling van waardevolle flora en fauna doorgezet kan worden.

Gebied Binckhorst

Binckhorst is een gebied van 248 hectare dat grenst aan de wijken Sparrenburg, Kruisstraat, Nuland en Het Vinkel. Binckhorst en Sparrenburg behoren tot het stadsdeel Rosmalen Zuid. Het gebied is gelegen tussen de spoorlijn van 's-Hertogenbosch naar Oss en de Rijksweg A59 en bestaat uit een aantal natuurgebieden, waaronder Zandverstuiving Rosmalen. Ook zijn er de zorginstellingen Mariaoord en De Binckhorst, een waterwingebied en het voormalig klooster Mariaburg. Het gebied maakt deel uit van De Hooge Heide.

Figuur 2 Kaart van de wijk Rosmalen Zuid met het aantal inwoners per buurt in 2020. De cijfers op de kaart geven de volgende buurten weer: 1: Binckhorst, 2: Sparrenburg, 3: Molenhoek, 4: Het Vinkel, 5: Maliskamp Oost, 6: A2 Zone Rosmalen Zuid, 7: Maliskamp West

Energielandschap

Naast de groene wijk kent ook Sparrenburg net als heel Nederland de uitdaging van een veranderend energielandschap. Vanuit de wijk is eind 2020 de Coöperatie Energiecentrale Sparrenburg opgericht. Deze actieve groep bewoners onderzoekt de mogelijkheden om in de nabije toekomst te komen tot een duurzame, lokale energievoorziening van en voor de bewoners van Sparrenburg.

De wijk kent een voor de jaren 70 en 80 karakteristieke bloemkoolstructuur met veel bomen en heeft dan ook de nodige beperkingen om zich te ontwikkelen als een wijk die volledig kan voorzien in de eigen vraag naar energie. Om deze reden kijkt Energiecentrale Sparrenburg ook naar de mogelijkheden in de 'achtertuin' van de wijk.

Dat gebied kenmerkt zich door cultuurhistorische en natuur-technisch waardevolle elementen. Deze elementen verdienen een verbeterslag en daar mag de invulling van duurzame energievoorzieningen

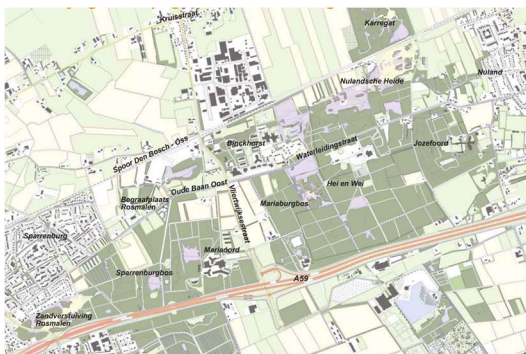
zeker geen afbreuk aan doen. Wij denken echter dat deze functies elkaar juist kunnen versterken en ondersteunen.

Bedrijvigheid in het gebied

Binnen het bedoelde gebied is naast natuur ook enige bedrijvigheid aanwezig. Naast enkele licht agrarische bedrijven met niet intensieve landbouwactiviteiten is een nertsenfarm en grond/composteringsbedrijf aanwezig. De nertsenfarm is onlangs gestopt met activiteiten vanwege een wettelijke verplichting. Dit maakt dat wij vanuit zowel de Tafel Groen Sparrenburg als vanuit de Tafel Duurzaam Sparrenburg de nodige mogelijkheden zien om de doelstellingen voor het gebied te bundelen.

Natuur- en landschapsvisie Hooge Heide Midden

Door vele belanghebbende partijen is in 2001 de natuur- en landschapsvisie Hooge Heide Midden gemaakt. Dit betreft het gebied tussen Rosmalen en Nuland, de spoorlijn en de A59. Daar wisselen bos, heide en stuifzand elkaar af. In het landelijke gebied verdienen boeren hun boterham. Burgers wonen er in verbouwde boerderijen of wandelen dagelijks in grote getalen door het gebied. Het gebied van deze beknopte visie betreft alleen het westelijke deel van Hoog Heide Midden. De spoorlijn van 's-Hertogenbosch naar Oss vormt de noordgrens. De A59 is de grens aan de zuidkant. Hooge Heide Midden is een licht golvend zandlandschap. Het bestaat voor een groot deel uit bos, heide en stuifzand met een totale oppervlakte van ongeveer 280 ha. Zeg maar 420 voetbalvelden groot. Rondom de bos- en natuurgebieden liggen veelal percelen met een agrarische bestemming. Het is een kleinschalig landschap met boerderijen en verspreid liggende burgerwoningen. Een nertsenfarm was tot voor kort de enige intensieve veehouderij. Ook herbergt dit gebied van oudsher enkele zorginstellingen. Mariaoord is in het gebied van deze beknopte visie gevestigd. Zorginstelling de Binckhorst valt net buiten de scope van deze visie. Sint Jozefoord is recent planologisch van kleur veranderd van een instelling als verzorgings- en verpleeghuis, naar een woonfunctie en valt ook buiten deze visie.

Figuur 4 Topologische kaart Hooge Heide Midden

Figuur 3 Deel visie Hooge Heide Midden 2001

Kansen voor energie

De gemeente heeft medio 2020 het Hooge Heide Middengebied ruimtelijk aangemerkt als 'Inpassingszone' in het kader van de gemeentelijke visie Energielandschap.

Wij zien een aantal ruimtelijke mogelijkheden in dit gebied voor het opwekken en opslaan van zonne-energie waarmee een bijdrage geleverd kan worden aan de energievoorziening van Sparrenburg.

In het gebied is een voormalige stortplaats aanwezig. Deze stortplaats geeft onze wijk de kans om duurzame energie op te wekken binnen de spelregels van de postcoderoos (lokale opwekking zonder belastingnadeel). De voormalige stortplaats, particulier eigendom, is onderstaand weergegeven als nummer 1.

Met nummer 2 op onderstaande tekening is aangegeven de 'landjes van Korsten' ook wel aangeduid als het Sprokkelboschveld. Deze gronden hebben een agrarische bestemming en zijn in eigendom van de gemeente 's-Hertogenbosch. Op initiatief van de Tafel Groen Sparrenburg (toen nog opererend onder de naam: Commissie Groen) staat de gemeente met ingang van 2020 het uitrijden van mest op deze percelen niet meer toe. Deze gronden zouden gedeeltelijk omgevormd kunnen worden tot zonnepark, maar dan wel gekoppeld met een ecologische doelstelling, of volledig voor natuurontwikkeling ingezet kunnen worden.

Figuur 5 Kansen voor energie

Met nummer 3 is de voormalige nertsenfarm aangegeven. Deze agrarisch intensieve vorm van veehouderij past niet in de gebiedsvisie van Hooge Heide en past ook niet in het beeld van de bewoners van dit gebied. De bestemming is agrarisch. De activiteiten zijn eind vorig jaar beëindigd.

Energieneutraal

De wijk Sparrenbrug kan voor een groot deel energieneutraal worden als op deze drie gebieden ingezet wordt op kleinschalige zonneparken, warmte-opwekking en opslag. De eerste inventarisaties laten zien dat een combinatie van de voormalige stortplaats en de landjes van Korsten óf de

nertsenfarm kunnen voorzien in de huidige energiebehoefte van de wijk Sparrenburg. We hebben echter daarnaast een doelstelling op de wat langere termijn om meer te elektrificeren. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het wagenpark en aan de toekomstige verwarming van de ruim 1400 woningen.

De wijk Sparrenburg kent bovendien de nodige uitdagingen voor het inrichten van de toekomstige energievoorziening zoals het groen in de wijk en de verouderde, slecht geïsoleerde woningen. Met de aangegeven ontwikkelingsgebieden in onze achtertuin ontstaat echter een fossielvrij perspectief. Met het oprichten van de Coöperatie Energiecentrale Sparrenbrug zijn de eerste stappen gezet op weg naar een lokale, duurzame energievoorziening van en voor de bewoners van deze wijk. De uitdaging is om nu op korte termijn door te pakken. Door concrete stappen te zetten wordt het perspectief zichtbaar in bredere kring en kan ook de kennis, ervaring en inzet van meer buurtbewoners gemobiliseerd worden: al doende leert men.

Kansen voor natuur, landschappelijke inpassing en onze energievoorziening

De Tafel Groen van de Wijkraad Sparrenburg en de Tafel Duurzaamheid komen tot de conclusie dat inzet van het Sprokkelboschveld voor het opwekken van energie in vergelijking tot de twee andere opties qua omvang bescheiden is en bovendien landschappelijk gezien in eerste instantie weinig aantrekkelijk lijkt. Daar staat echter tegenover dat de gewenste samenwerking met de particuliere grondeigenaren van de voormalige stortplaats en de voormalige nertsenfarm minder voortvarend tot stand komt dan aanvankelijk verondersteld is. Rustig afwachten op een goede afloop is weinig aantrekkelijk. Concrete acties op korte termijn zijn nodig om de buurtbewoners in beweging te brengen. Want hoewel opiniepeilingen een steeds grotere steun voor duurzame energie laten zien, groeit lokaal de maatschappelijke weerstand tegen projecten voor windturbines en zonnevelden.

Het Sprokkelboschveld is in eigendom van de gemeente en biedt daarom meer perspectief voor concrete stappen op de korte termijn. Bovendien blijken er bij nadere beschouwing diverse pluspunten. De uitdaging is om niet de laagst mogelijke schade, maar juist de hoogst mogelijke waarde te realiseren.

Het concept van de multifunctionele Energietuin kan niet alleen de eerder geformuleerde bezwaren wegnemen ten aanzien van het landschap, maar ook waarde toevoegen. Via de Energietuin kan een groter aantal buurtbewoners actief worden betrokken bij het versterken van de biodiversiteit en het verbeteren van de kwaliteit van de eigen leefomgeving. Langdurig beheer van het Sprokkelboschveld is nodig om het effect van de jarenlange, intensieve bemesting ongedaan te maken. De opbrengsten van de Energietuin kunnen hiervoor benut worden en bovendien helpen om het beheer niet alleen op deze locatie, maar ook in onze hele 'achtertuin' op een hoger plan te brengen.

Ideaalbeeld en toekomstvisie

In het ideaalbeeld van onze gesprekstafels zetten we op termijn ook de huidige gronden van de voormalige nertsenfarm en de voormalige stortplaats in voor opwekking, distributie en opslag van energie voor Sparrenburg en Binckhorst. De Energietuin op het Sprokkelboschveld kan tegen die tijd al als inspirerend voorbeeld dienen.

Het Sprokkelboschveld – ruim 7 ha – werd voor een deel tot eind 2019 intensief bemest. Dit bemesten kan permanent tot een einde gebracht worden als deze gebieden voor natuurontwikkeling worden ingezet. Op korte termijn dient onderzocht te worden of en hoe op deze plek een Energietuin gerealiseerd kan worden waarbij een deel – ongeveer 2 ha in totaal – kan worden ingericht met een passende opstelling van zonnepanelen. Doel daarbij is om niet de laagst mogelijke schade, maar juist de hoogst mogelijke waarde te realiseren. Deze landjes zijn de entree van het gebied vanuit onze wijk, ook naar het achterliggende levensbomenbos. Voor deze optie is daarom medio maart 2021 een plan ingediend bij de gemeente 's-Hertogenbosch in het kader van de Visie Energielandschap: 'Zonnevelden eerste tranche 100 hectare'

De voormalig vuilstort wordt tot nu toe gebruikt voor intensieve bemesting en laagwaardige begroeiing (mais voor diervoeder). Door het stoppen met deze bemesting wordt een forse hoeveelheid stikstof in ons gebied vermeden. De voormalige vuilstort kan voor 50% in de huidige vraag naar elektriciteit van onze wijk voorzien.

De voormalige nertsenfarm was een ongewenste intensieve veehouderij die voor veel overlast heeft gezorgd. Met name geur en ongedierte zijn jarenlang een doorn in het oog van de bewoners van het omliggende gebied. De huidige natuurvergunning heeft een forse vergunde depositie van stikstof. Nu de nertsenfarm uit bedrijf is gegaan kan de planologische kleur veranderen naar energievoorziening/ extensieve natuurontwikkeling. Daarmee worden meerdere vliegen in één klap geslagen:

1. Sparrenburg en Binckhorst kunnen binnen de regels van de postcoderoos volledig energieneutraal worden.
2. De depositie van stikstof, fijnstof, geur en ongedierte is ten einde. De nieuwe energie die hier wordt opgewekt draagt eraan bij dat niet of nauwelijks nog fossiele energiebronnen gebruikt hoeven te worden voor onze eigen energievoorziening.
3. het transformatorstation is nabij gelegen, wat de financiële haalbaarheid binnen bereik brengt én met toepassing van de Zonneladder is deze omvorming inzetbaar.

De **A59** is ook als locatie voor zonnepanelen voorzien, hier heeft de wijkraad Sparrenburg met een aantal andere wijkraden een werkgroep voor opgezet en inmiddels een aanvraag bij gemeente ingediend, samen met de Energiecentrale Sparrenburg.